ISSN 1300-5316

TÜRK DİLLERİ ARAŞTIRMALARI

Researches in Turkic Languages

Studien zu den Türksprachen

Исследования по тюркским языкам

Études sur les langues turques

突 厥 语 言 研 究

Volume 23 / 23. Cilt
Number 1 / 1. Sayı

Ayrıbasım / Offprint

Summer / Yaz 2013
Göttingen - İstanbul

FOUNDED BY / KURUCUSU
Prof. Dr. Talat Tekin

EDITED BY / YAYIMLAYANLAR
Prof. Dr. Jens Peter LAUT
Prof. Dr. Mehmet ÖLMEZ

WITH THE EDITORIAL ASSISTANCE OF
Elife BOZKURT , Arzu DEVECİ ve Fatma KÖMÜRCÜ'nün katkılarıyla

CONSULTING EDITORS / DANIŞMA KURULU

Mehmet AYDIN (Samsun), Uwe BLÄSING (Leiden), Hayati DEVELİ (İstanbul), Michály DOBROVITS (Budapest), Musa DUMAN (İstanbul), Gürer GÜLSEVİN (İzmir), Abdülkadir GÜRER (Ankara), Henryk JANKOWSKI (Poznań), Mustafa S. KAÇALİN (İstanbul), Yong-Sŏng Lİ (Seoul), Volker RYBATZKI (Helsinki), Claus SCHÖNIG (Berlin), Marek STACHOWSKI (Kraków), Mutsumi SUGAHARA (Tokyo), Alexander VOVIN (Honolulu), Peter ZIEME (Berlin)

Prof. Dr. Jens Peter LAUT
Georg-August-Universität Göttingen
Seminar für Turkologie und Zentralasienkunde
Heinrich-Düker-Weg 14
37073 Göttingen / GERMANY

Tel.: (+49) 551/39-21218,
(+49)551/39-24561 (Sekretariat)
Fax: (+49)551/39-21221
http://www.uni-goettingen.de/de/60858.html
jlaut@phil.uni-goettingen.de

Prof.Dr. Mehmet ÖLMEZ
Yıldız Teknik Üniversitesi
Fen-Ed. Fak. TDE Bölümü
Davutpaşa Yerleşim Birimi
34210 Esenler-İstanbul
TURKEY

Tel. (+90.212) 383 44 47
http://www.mehmetolmez.org/
olmez.mehmet@gmail.com

Türk Dilleri Araştırmaları
is a refereed journal. / hakemli bir dergidir.

© Mehmet ÖLMEZ

ISSN 1300-5316

Printed at / Baskı: Kitap Matbaası, İstanbul, Türkiye /Turkey

Türk Dilleri Araştırmaları, 23.1 (2013): 97-106

Eski Uygurca *etiŋiri* Üzerine

Mehmet Ölmez*
(İstanbul)

Özet: Eski Uygurca metinlerde daha evvel hiç rastlanılmayan veya seyrek rastlanan, dolayısıyla anlamları da çok açık olmayan kimi sözcükler, yeni metin yayımları ve metinlerin Çince asılları ile karşılaştırılarak daha da anlaşılır hale gelmektedir. Fragman halindeki metinlerin yayımlanışı sırasındaki kimi yanlış tamamlamalar da bu yolla düzeltilmektedir. Aşağıdaki yazıda, Eski Uygurcada görülen, muhtemel yansıma bir fiilden türemiş olan "çığlık, tiz ses, kuş çığlığı" manalarındaki *etiŋiri* kelimesi ele alınmaktadır.
Anahtar sözcükler: Yansıma kelimeler, Eski Uygurca, Altun Yaruk Sudur, Xuanzang Biyografisi

Abstract: Some words which have never or rarely been run across in Old Uyghur texts before and which consequently have obscure meanings are becoming more comprehensible through the comparison between the original Chinese texts and the new text editions. Several faulty completions in the publication of fragmentary texts are also corrected in this way. In the text below, the word *etiŋiri*, which is found in Old Uyghur texts and was possibly derived from an onomatopoeic verb with meanings of "a scream, squeak or chirp" is discussed.
Keywords: Echoic words, Old Uighur, Altun Yaruk Sudur, Xuanzang Biography

* olmez.mehmet@gmail.com, Yıldız Teknik Üniversitesi.

0. Türkçedeki, Ortak Türkçedeki yansıma sözcükler özel ve ilgi çekici bir konudur. W. Bang'dan başlayıp T. Tekin'e kadar çok sayıda Türkolog ve Altayist konuyla ilgili çalışmalar yayımlamış, görüşlerini paylaşmışlardır. İlgi çekici olan, yansıma fiiller türeten eklerden en yaygını olan *+KIr-* ekinin, Moğolcada da *+KIrA* olarak kullanılmasıdır.[1] Konuyla ilgili etraflı son çalışmalar A. M. Şçerbak ve T. Tekin tarafından yapılmıştır. Bugün kullanılan *bağır-, çağır-, geğir-, öğür-* vb. çok sayıda fiil aynı yolla türemiştir (ayrıntılar için bk. T. Tekin, 1982). Söz konusu çalışmalardan sonra 8-13. yüzyıllar arası örnekler toplu olarak M. Erdal'ca 1991'de yayımlanan çalışmasında 5.3. bölümde ele alınmıştır (OTWF, 465-487).

Çoğunlukla açık heceyle, yani ünlüyle biten tek heceli yansıma isimlere gelerek fiiller türeten bu ek, az sayıda türemiş isme, iki heceli kelimelere de gelebilmektedir. Bunlardan birisi de "ses (gürleme, kükreme?)" anlamına gelen *etin* sözü ve bundan türemiş şekildir. Clauson'a göre bu manada bir isim, "köpek havlaması, kuş ötmesi" gibi kelimelerin sıralandığı bir bağlamda, *Manichaica* III'te görülür (ED, 60 b): *korkınçıg etin olar a[r]a yok* "entsetzliche gibt es unter ihnen nicht (onların arasında korkunç sesli olanı yok)", metin A. von Le Coq Nr 32'de geçer (T.M. 278 Vorderseite 5).[2] Aynı kelime daha sonra bir kez bir başka fragmanın tamamlanmış satırlarında görülür (Zieme, BT XX, Mz 663; Kasai, BT XXIX).

---

1 Türkçe – Moğolca arasındaki etkileşimler yalnızca sözcük düzeyinde değil, ekler düzeyinde de bol örnek içerir. Moğolcadan Türkçeye ödünçlemeler söz konusu olduğunda, Türk dilleri arasında Moğolcadan hem kelime hem ek düzeyinde en az ödünçlemede bulunan dil Türkiye Türkçesi ve Çuvaşçadır; Çuvaşçadaki şekiller çoğunlukla bir ara dille yapılan ödünçlemelerdir.

2 Yeni numarası U 71 olan bu fragman ile sonraki yayınlarına ilişkin düzeltiler için bk. J. Wilkens, nr. 312, s. 284-285; çok yeni olarak bk. Gunner Mikkelsen, s. 104, konuyla ilgili son yayınlar için yine aynı yazar s. 102 ve sonrasına bakınız; Mikkelsen, J. Wilkens'in Henning yayınına ilişkin düzeltisine yer vermez. U 71 metninin hangi tarafının ön, hangi tarafının da arka yüz olduğu tartışmalıdır (bk. Zieme 2009: 593); metnin konumuzu ilgilendiren yüzündeki satırlar şu şekildedir: *meŋigü / it ürdüki ḳuş üni / bulġaġlı emgetigli / yavlaḳ ün ol / yėrdä ḳorḳınçıġ etin / olar ara yoḳ / könürügli isig / yėl yėltimez / ḳamaġ tünerigde / tumanta [....]da araġ ol[...] içre yoḳ* (Le Coq'un metni günümüz bilgilerine ve Zieme'nin

Bu sözden türemiş olan *etinlig* "(...) sesli, (...) avazlı" sözü hayvan seslerini gösterir: *kisari arslan etinlig* BT XIII 28.21, *kalavink kuş teg etinlig* BT XIII 5.24. Sanskritçe-Uygurca bir fragmanda ise ... *kuşlar üze etinligler* "tönend von [verschiedenartigen] Vögeln" şeklinde geçer, D. Maue, s. 106, s. 121, not 127 (ayrıca krş. aynı yer, not 126); BT IX *etinlig seviglig ezrua üni* 81.3, *teriŋ yaglıg yumşak kövşek ezrua etinlig* 145 v 1 (*''tynlyk* imlasıyla BT IX 2. cilt, dizin, s. 17 b); BT VIII B 146 *yumşak seviglig ünlüg erür ulug etinlig*.

Gerçekte tamamı *et-* "ses çıkarmak, ötmek" manalarında olan fiilden türemiş olan söz konusu fiil AYS III. kitapta geçmektedir: *t(e)ŋridem altun küvrügler k(e)ntün etdiler* "İlahî altın davullar kendiliklerinden öttüler" (Ölmez, AYS III, 1991: 183.18-20). Bundan başka Ht X ve BT III'te görülür.

UW NB *et-* ve *etine-* şekillerine yer verir. İlgili kelimelerle ilgili daha başka örnekler için UW NB s. 200 ve s. 201'e bakılmalıdır. Yine *etin, etine-* şekilleri için OTWF'de yer alan bilgiler, örnekler de gözden kaçırılmamalıdır. UW NB bu fiilin yalnızca kuşlar için değil başka hayvanlar (özellikle aslan) için de olabileceğini göstermiştir: "(aslan) kükremek, (kuş) çığlık atmak".[3]

1. Kaynaklar: Elimizde şimdi Uygurca metinlerde çok karşılaşılmayan, ancak yapısı ve manası hakkında yeterince fikir verecek sıklıkta karşımıza çıkan bir sözcük vardır: *etiŋiri* "çığlık, kuş çığlığı, tiz ses". Önce yayım sırasına göre sözcüğün geçtiği kaynaklara yer vermek isterim.

---

okuyuşuna göre yeniden düzenlenmiştir; Zieme'nin okuyuşu Bryder 1999'da, 262-266. sayfalar arasında yer alır).

3 Bir çok tarihî kaynakta, *Dîvânu Lugâti't-Turk* çevirilerinde ve Uygurca metin yayımlarında yer verilen *kökre-* okuyuşları, *-ü-* ile *kükre-* olarak düzeltilmelidir. *ö*'lü okuyuş *kök* "gök" ve "gök gürlemesi"nin etkisiyle olmalıdır, ancak bu fiilin yaşadığı Türkiye Türkçesinde kelime *ü* iledir, *kükre-*'in etimolojisi ise *kök* "gök" ile ilgili değildir. Fiili *kök* "gök"e bağlayan Clauson'un yer verdiği günümüz dillerine ait örnekler de *-ü-* iledir (ED 713 a-b); benzer görüş, bu satırların yazarından 20 yıl evvel M. Erdal'ca da yazılmıştır: OTWF 470.

1994: AYS (SuvKaya) 485/17, 485/22, 646/2:

485.17-18 *etiŋ<g>iri edgü üninli .. t(e)ŋrili kişilig yavalturtı*

485.22 *etiŋgiri üninli ıduk kutlug tilinli*

646.2 *etiŋgiri.. yaŋkulug körkle ünüŋüz ol*

1991: HT VIII 1040 *etiŋgiri y(a)rok* "zuerst (in der Morgendämmerung) schreien"

2010: HT X 735-736 *üni süzök ır[**ak** et]iŋiri ärdi* "Seine Stimme war klar und weit[reichend]".

2. Bugüne kadarki açıklamalar: Clauson'un sözlüğünde yer almayan kelime, DTS'de Suv 646.2 için *yaŋkulug* ile beraber ikileme olarak gösterilir ve "çınlama, çığlık, yankı" olarak çevrilir (*etinkiri* → *etiŋkiri* DTS, 188 a). Kökeniyle ilgili bir açıklama yer almaz.

SuvKaya yayınında çeviri ve açıklama bölümü bulunmadığı için sözcüğün kökeniyle ilgili bir bilgi de yer almaz.

Sözcüğün yapısıyla ilgili ilk açıklama HT VIII yayınında yer alır:

HT VIII Komm. 1040 "***ätiŋiri y(a)rok*** entspricht dem chin. *xian ming* (G. 4440 7960) „zuerst (in der Morgendämmerung) schreien", und die wörtl. Bedeutung der atü. Junktur ist demnach viell. „[Hahnen]schrei-Glanz" (sc. Morgendämmerung). Liegt deverb. Nom. von *ätingir-* „fast die Stimme erheben, gleich singen/krähen" (< *ätin+gir-i*) vor?"

Konuyla ilgili üçüncü metin yayınında, HT X'da, bir tamamlamaya dayanan bu kelimenin anılan bölümün önceki yayınlarında farklı tamamlandığı belirtilir:

HT X 735 (13) *üni süzök ır[**ak**]* 736 (14) *[ät]iŋiri ärdi , savı kövšäk** 737 (15) *[ä]šidü kanınčsız* ***ärdi*** *277b 20: 言談 (Mirsultan, s. 141)

"Komm. **736 ätiŋiri** vgl. HT VIII 1040. Tezcan 1975, Z. 851: *//ıngırı*; Barat 2000, S. 224: *[k]eŋiri*." (Mirsultan, s. 251)

Suv 485.17 ile 22'deki örneklerin bulunduğu VII. kitabın çevirisini, açıklamasını ve sözlüğünü içeren bir yayın geçen yıl (2012) çıktı; ancak

anılan çalışmada burada söz konusu edilen kelime ile ilgili bir açıklama yer almaz, kelime sözlük kısmında "yankılı" olarak çevrilir: krş. Çetin 2012 **eṭinggiri** 636/485.17, 641 **eṭiŋgiri** e. 636 *(e. edgü üninli…)*, 641/485.22 *(e. üninli ...)*.

Bu yıl içerisinde yayımlanmış bir başka çalışmada da Suv 646.2'deki örnek ele alınmıştır. E. Uçar'a ait çalışmada HT VIII'deki örneğe ve burada yer verilen açıklamaya değinilir, ilgili satırın Çince karşılığı (HT VIII ile aynı olarak) gösterilir, HT X'daki örnek yer almaz; DTS, ED ve OTWF'de yer alan konuyla ilgili bilgiler aktarılır (ayrıntılar için bk. Uçar, 2013: 48).

Suv 646.2'deki örnek, ikilemeler üzerine yapılmış, yayımlanmamış bir çalışmada da yer almış ve çevirisi "nağmeli, yankılı" olarak verilmiştir (S. Şen, 2002: 106).

Suv 646.2'deki örneğe, fragmanlarla karşılaştırmalı olarak Z. Gulcalı'nın AYS X. bölümün tamamı üzerine hazırladığı, sürmekte olan çalışmada ayrıca yer verilmektedir.

Berlin Turfan fragmanları arasında yer alan konuyla ilgili fragmanlar Raschmann'ın çalışmasına göre Çetin, Uçar ve Gulcalı tarafından değerlendirilmiştir. *Altun Yaruk Sudur* çalışmalarında en önemli aşamalardan birisi, çalışmaları önemli ölçüde kolaylaştıran ve ilerleten katalog yayımıdır. Metin yayımcıları, son derece titiz bir çalışma sonucu ortaya çıkan bu katalog çalışmasına çok şey borçludur (bk. Raschmann, 2005).

3. Değerlendirme: Sırasıyla bu bilgileri ve verileri gözden geçirecek olursak, *Xuanzang Biyografisi*'nin Eski Uygurca çevirisinde bu örneğin gerçekte üç kez geçtiğini görürüz. *Altun Yaruk Sudur*'da da üç kez geçer. Her iki çevirinin ortak noktası ise çevirmenlerinin aynı kişi olması, Beşbalıklı Şingko Şeli Tutung olmasıdır (bk. kaynaklar, BŞŞT). Her iki Uygurca kitapta da sözcüğün Çincedeki karşılığının çoğunlukla 鳴 *ming* olduğunu görürürüz.

HT VIII 1040 ***ätiŋiri y(a)rok*** = T 265a20 先鳴 *xian ming* (G. 4440 7960).

Kelimenin kökü olan *et-* fiili de bir başka satırda, aynı Çince kelime, 鳴 *ming* ile karşılanır: HT VIII 562 *utdaçılar üni ätär* = T 264a10 勝者先鳴, krş. Komm. 562 ***ät-*** ist Äquiv.[alent] von chin. *ming* (G. 7960) "Schrei eines Tieres; schreien".

Ht IV'te yine "çığlık atmak" ve "böğürmek" birlikte geçer: ... *etmeki m[üŋremeki]*. Toalster, açıklamalar kısmında bu kısmı yanlış olarak *ėtig* ile birleştirir ve "sein Schmuck / süsü, ziyneti" olarak çevirir.[4] A. Semet'in çalışmasına göre *etmek müŋremek* olarak tamamlanmalı ve Çince 鳴吼 *minghou* ile karşılaştırılarak "böğürme$_2$" şeklinde çevrilmelidir.[5] A. Semet, tamamladığı kısmı HT V'te, 928-9292'da yer alan *yaŋalar toyınıg körüp* ***m[öŋre]şü*** *keltiler* sözünün karşılığı olan 鳴吼 *minghou* ile de karşılaştırır (T 248a26).

Peki bu *etiŋiri* gerçekte nedir ve başka nerelerde görülür?

Eski Türkler dönemine ait arkeoloji verilerini değerlendiren S. Stark Türklerin silahlarından ve teçhizatından bahsederken Çin kaynaklarına göre 鳴 *ming*, daha tam olarak 鳴鏑 *ming di* "ıslık çalan temren" sözüne yer verir (Stark 152).[6] Yani Türklerin (okları o kadar hızlıdır ki ?), temrenleri ıslık çalar!

T. Ōsawa, benzer bilgilere Sui tarihinden de örnek verir: 有角弓，鳴鏑 "(Türkler) kemikten yay yaparlar, ıslık çalan okları vardır" (Ōsawa 2011: 415).

İşte tam da bu ifade Xuanzang Biyografisi'nin VI. bölümünde benzer şekilde geçer: *kutlug çooan [eti]ŋiri*[7] *ok başlıglarnıŋ [ö]rtgüni boltı*

---

4 Tamamlama ve doğru çeviri A. Semet'e aittir.

5 Burada ise *kükre- / †kökre-* sorununun tersine, kelime *ö* ile *möŋre-* olarak okunmalıdır, krş. TT *böğür-*; bu konuda M. Erdal'ın OTWF 469'da yer alan *ü* ile *müŋre-* okuyuşundan ayrılıyorum.

6 http://ctext.org/dictionary.pl?if=en&char=鳴鏑; Çin kaynaklarında konuyla ilgili yer alan bilgiler, özellikler Hunlar (匈奴) için olan bilgiler için buraya bakılabilir.

7 Tuguşeva yayınında bu kısım *[t]egiri* olarak tamamlanmıştır (1991: 142, 43.16); aynı satırları zikreden Zieme de Tuguşeva yayınını kullanmış ve *[t]egiri* oku-

"kutsal Chang'an ok başları ıslık çalanların (yani: barbarların) harman yeri oldu",[8] krş. T 255b19 遂使河洛為被髮之野。酆鄗為鳴鏑之場.[9]

Sonuç: *etiŋiri* HT VIII'de açıklandığı gibi *etin* isminden türemiş yansıma bir fiil olmalıdır. Bu fiilden de *-I* ile isimleşmiş olmalıdır (*-I* için bk. OTWF ilgili bölüm: § 3.118 ve s. 340 ve sonrası). Kelimenin *etiŋiri* veya *etingiri* olduğu kesin değildir. Soğud harfli Uygur yazısı bunu tam anlamamıza izin vermez. Etimolojik olarak kelime *etingiri* olmalıdır. Kelimenin bütünü ise *et-in+gir-i* şeklinde ayrılabilir.

Gerçekte Türkiye Türkçesinde *+KIr-* ile türeyen yansıma fiilller *-tI* ile adlaşırlar: *bağır-tı* → *bağırtı, çağır-tı* → *çağırtı* vb. HT VI'deki veri ile *etiŋiri*'ye ait örneklerin sayısı yediye çıkar.

Kaynaklar ve Kısaltmalar

AYS III: Ölmez, Mehmet, 1991: *Altun Yaruk III. Bölüm (= 5. Kitap)*. Ankara.

Bryder, Peter, 1999: "Huyadagmān", 耿世民先生70寿辰紀念文集 *Geng Shimin xiansheng70 shouchen jinian wenji,* (ed.): Li Zengxiang 李增祥, Beijing: 252-275.

BŞŞT: Beşbalıklı Şingko Şeli Tutung Anısına Uluslararası Eski Uygurca Çalıştayı Bildirileri 4-6 Haziran 2011, Ankara / *Papers of the International Workshop Old Uighur Studies in Memory of Şingko Şeli Tutung from Beşbalık June 4 - 6. 2011, Ankara,* (baskıda).

BT: Berliner Turfattexte.

BT III: Tezcan, Semih, 1974: *Das uigurische Insadi-Sūtra*, Berlin.

---

muştur, atlı göçebe kavimlerdeki okçulukla ilgili olarak Zieme'nin zikrettiği K. Uray-Köhalmi'nin yayınına bakılmalıdır (bk. Zieme 2011).

8 Metin ve açıklamalarını 17 yıl kadar önce tamamladığım çalışmam çevirisiyle birlikte bir süre sonra yayımlanacaktır. *etiŋiri* ve 鳴鏑 *ming di* ile ilgili notlarım esasen 1993 yılına ait olup yeni kaynaklarla güncellenmiştir.

9 Çince metinde bu bölümün çevirisi için bk. Mayer 2001, s. 61 ve dipnot 386: burada "vızıldayan oklar" ile kastedilen Hunlardır.

BT VIII: Kara, Georg / Zieme, Peter, 1977: *Die uigurischen Übersetzungen des Guruyogas »Tiefer Weg« von Sa-skya Paṇḍita und der Mañjuśrīnāmasaṃgīti*, Berlin.

BT IX: Tekin, Şinasi, 1980: *Maitrisimit Nom Bitig,* I-II. Berlin.

BT XIII: Zieme, Peter, 1985: *Buddhistische Stabreimdichtungen der Uiguren.* Berlin.

BT XX: Zieme, Peter, 2000: *Vimalakīrtinirdeśasūtra. Edition alttürkischer Übersetzungen nach Handschriftenfragmenten von Berlin und Kyoto*. Mit einem Appendix von Jorinde Ebert: Ein Vimalakīrti-Bildfragment aus Turfan, Turnhout.

BT XXIX: Kasai, Yukiyu, 2011: *Der alttürkische Kommentar zum Vimalakīrtinirdeśa-Sūtra*, Turnhout.

Çetin, Engin, 2012: *Altun Yaruk Yedinci Kitap*, Adana.

DTS: Nadelyayev, V.M., et alii 1969: *Drevnetyurkskiy slovar'*, Leningrad.

ED: Clauson, Sir Gerard, 1972: *An Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth-Century Turkish*, Oxford.

Gulcalı, Zemire, *Altun Yaruk Sudur*, X. Bölüm, (hazırlanmakta).

Ht: Hsüan-Tsang Biyografisi.

HT: Hsüan-Tsang Biyografisi ("Xuanzangs Leben und Werk" dizisinden çıkan kitaplar).

HT IV: *Die alttürkische Xuanzang-Biographie IV*.

Ht IV: John Peter Claver Toalster, 1977: *Die uigurische Xuan-Zang-Biographie 4. Kapitel mit Übersetzung und Kommentar*, Justus-Liebig-Universität Gießen (Yayımlanmamış Doktora Tezi).

HT V: Dietz, Siglinde – Mehmet Ölmez – Klaus Röhrborn (baskıya hazırlanmakta): *Die alttürkische Xuanzang-Biographie V. Nach der Handschrift von Paris und St. Petersburg*, (VdSUA 34, 11) Wiesbaden.

HT VI: Ölmez, Mehmet: *Die alttürkische Xuanzang-Biographie VI* (baskıya hazırlanmakta).

HT VIII: Röhrborn, Klaus, 1996: *Die alttürkische Xuanzang-Biographie VIII. Nach der Handschrift von Paris, Peking und St. Petersburg*

sowie nach dem Transkript von Annemarie v. Gabain hrsg., übersetzt und kommentiert, (VdSUA 34, 5) Wiesbaden.

Ht X: Tezcan, Semih, 1975: *Eski Uygurca Hsüan Tsang Biyografisi X. Bölüm*, AÜ-DTCF (Yayınlanmamış Doçentlik tezi), Ankara.

HT X: Mirsultan, Aysima, 2010: *Die alttürkische Xuanzang-Biographie X. Nach der Handschrift von Paris, Peking und St. Petersburg sowie nach dem Transkript von Annemarie v. Gabain ediert, übersetzt und kommentiert*, (VdSUA 34, 9) Wiesbaden.

Le Coq, Albert von, 1922: *Türkische Manichaica aus Chotscho III.* Berlin.

Maue, Dieter, 1985: "Sanskrit-uigurische Fragmente des Ā ṭānāṭikasūtra und des Ā ṭānāṭikahṛdaya", *Ural-Altaische Jahrbücher,* Neue Folge 5. 98-122.

Mayer, Alexander L., 2001: *Cien-Biographie VI*, (VdSUA 34, 6) Wiesbaden.

Mikkelsen, Gunner, 2012: "Glimpses of the Light-world – U 71 and its parallels", *Gnostica et Manichaica. Festschrift für Aloïs van Tongerloo. Anläßlich des 60. Geburtstages überreicht von Kollegen, Freunden und Schülern*, Herausgegeben von Michael Knüppel und Luigi Cirillo, Wiesbaden: 101-109.

Ōsawa, Takashi, 2011: The significance of the *Ötüken yer* to the ancient Turks", → *Ötüken'den İstanbul'a*: 405-423.

OTWF: Erdal, Marcel, 1991: *Old Turkic Word Formation. A Functional Approach to the Lexicon*, I-II, Wiesbaden.

Ötüken'den İstanbul'a Türkçenin 1290 Yılı (720-2010). 3-5 Aralık 2010, İstanbul, Bildiriler / *From Ötüken to Istanbul, 1290 Years of Turkish (720-2010). 3rd-5th December 2010, İ stanbul, Papers,* Yayıma Hazırlayanlar / Edited by Mehmet Ölmez, Erhan Aydın, Peter Zieme, Mustafa S. Kaçalin, İstanbul 2011.

Raschmann, Simone-Christiane, 2005: *Alttürkische Handschriften. Teil 7. Berliner Fragmente des Goldglanz-Sutras.* Teil 3: *Sechstes bis Zehntes Buch. Kolophone, Kommentare und Versifizierungen. Gesamtkonkordanzen,* Stuttgart.

Stark, Sören, 2011: "Hükümdarlık Topraklarında Sanat", → *Ötüken'den İstanbul'a*: 53-76.

SuvKaya: Kaya, Ceval, 1994: *Uygurca Altun Yaruk. Giriş, Metin ve Dizin*. Ankara.

Şçerbak, A. M., 1971: "O morfologiçeskom sostave obraznıh glagolov tipa bakyr-, čakyr-, hajkyr-", *Sovetskaya Tyurkologiya*, Nr. 3, 8-12.

Şen, Serkan, 2002: *Eski Uygur Türkçesinde İ kilemeler*, Yüksek Lisans Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Samsun.

Tekin, Talat, 1982: "On the Structure of Altaic Echoic Verbs in {-KIrA}", *Acta Orientalia Academiae Scientiarum Hungaricae*, 36 (1982): 503-513.

Tuguşeva, L.Yu, 1991: *Uygurskaya versiya biografii syuan'-tszana*, Moskva.

Uçar, Erdem, 2013: "On Taraftaki Bodhisattva'nın Buddha'ya Methiyesi: Altun Yaruk Sudur: X. Tegzinç, XXVII. Bölök [R–M 644/18–649/08]", *Dil Araştırmaları*, Sayı: 12 Bahar 2013, 31-57.

UW: Röhrborn, Klaus, 1977-1998: *Uigurisches Wörterbuch. Sprachmaterial der vorislamischen türkischen Texte aus Zentralasien*, 1-6, Wiesbaden.

UW NB: Röhrborn, Klaus, 2010: *Uigurisches Wörterbuch. Sprachmaterial der vorislamischen türkischen Texte aus Zentralasien. Neubearbeitung I. Verben. Band 1: ab- – äzüglä-*, Stuttgart.

VdSUA: Veröffentlichungen der Societas Uralo-Altaica.

Wilkens, Jens, 2000: *Alttürkische Handschriften.* Teil 8: *Manichäisch-türkische Texte der Berliner Turfansammlung,* Stuttgart.

Zieme, Peter, 2009: "Die Preisung des Lichtreichs nach einem alttürkischen Fragment in London", *Exegisti monumenta. Festschrift in Honour of Nicholas Sims-Williams,* Sundermann, Werner / Hintze, Almut / de Blois, François (eds.), Wiesbaden (Iranica 17): 587-596.

Zieme, Peter, 2011: "Were the Xiongnu identical with the Türk?" → *Ötüken'den İstanbul'a*: 37-52.

T Ü R K D İ L L E R İ A R A Ş T I R M A L A R I

Winter / Kış 2013, Volume 23 / 23. Cilt , Number 2 / 2. Sayı

İÇİNDEKİLER

A. YAZILAR

Hülya Yıldız: Sıska ve Semiz Boğa Uzakta Ne Yapıyordu? .. 113-134

Faysal Okan Atasoy: Metin Yayınlarında Noktalama Üzerine 135-162

Servet Ertekinoğlu: Ahlat Ağzının Türkçe Söz Varlığı Üzerine 163-202

Funda Şan: Ferhengnâme-yi Sa'dî Tercümesi'nin Kopenhag Nüshası Hakkında İlk Değerlendirme 203-222

B. TANITMALAR

Mehmet Ölmez: Michael Knüppel, Luigi Cirillo: *Gnostica et Manichaica. Festschrift für Aloïs van Tongerloo. Anläßlich des 60. Geburtstages überreicht von Kollegen, Freunden und Schülern*. Harrassowitz Verlag · Wiesbaden 2012, 246 s. 223-224

T Ü R K D İ L L E R İ A R A Ş T I R M A L A R I
Summer / Yaz 2013, Volume 23 / 23. Cilt , Number 1 / 1. Sayı

İÇİNDEKİLER

A. YAZILAR

Uwe Bläsing: *Adina'sız Bir adina ertesi*, Satır Arası Kur'ân Tercümelerine Dair Yeni Malumat..... 5-28

Ekrem Gül: Türkçe Sözlük'te Halk Ağzından Sözler Üzerine 29-64

Arzu Yıkılmaz: Bâbürnâme'de *-GAn* Sıfat-fiilinin Kullanımı 65-80

Betül Özbay: Manihaist Orta İran ve Eski Uygur Metinlerinde /t/ ve /t̲/ Seslerinin Yazımı 81-95

Mehmet Ölmez: Eski Uygurca *etiŋiri* Üzerine 97-106

B. TANITMALAR

Elife Bozkurt: Maraş Ağzına Dair Birkaç Yeni Yayın 107-112